

Az Örökerdő Szakosztály szakmai napja a Bükk Kis-fennsíkján

Az örökerdő-gazdálkodás elindításának terepi feladatai

Az OEE Örökerdő Szakosztály 2025. május 6–7-i szakmai napjának az Észak-erdő Zrt. Keletbükki Erdészeti Igazgatósága adott otthont. A rendezvény fő célja – a gyakorló szakemberek számára – az örökerdő-gazdálkodás kezdeti, terepi lépéseinek bemutatása volt.

A terepgyakorlat helyszínének meghatározásánál elsődleges szempont volt, hogy a kiválasztott erdőrészek állományviszonyai ideálisak legyenek, valamint több faállománytípust is magukba foglaljanak.

További szempont volt még az Andó-kúti tanösvény és az erdészeti erdei iskola közelsége is. Ezért esett a választás a Varbó 24D (77 éves bükkös), valamint a Varbó 24F (72 éves kocsánytalan tölgyes) és a Varbó 24G (62 éves kocsánytalan tölgyes) erdőrészekre. Így a későbbiekben ezek az erdők akár szabadtéri tanteremként is szolgálhatnak az erdei iskolások és a szakemberek számára egyaránt.

Az előkészítő munkák során a helyi szakszemélyzet elvégezte a készletgondozó használatot megelőző állományfelvételt, az ellenőrző eljárást.

Kombinált módszert alkalmaztunk: szögszámláló mintavétel – 1-es sávszélesség – a leszámolt törzsek átlalásával, annak érdekében, hogy a szakmai nap mérési eredményeinek pontossága ellenőrizhető legyen.

A terepgyakorlat bevezetéseként Csőr Attila, a szakosztály titkára köszöntötte a résztvevőket, és ismertette a programot.

Először 6 munkacsoportot alakítottunk ki, amelyek 4–6 főből álltak. A csapatok feladata az volt, hogy az erdőrészek térképen megjelölt pontjait keressék fel, és ott végezzék el az önellenőrzési eljárást, ami a mi esetünkben a szögszámláló mintavételt – 2-es sávszélességgel – és a leszámolt törzsek átlalását jelentette, továbbá írják le az utánpótlás állományt.

Az utánpótlás állomány $7,0 \text{ cm} \leq D_{1,3} < 12,0 \text{ cm}$ átmérőjű egyedeit a 7 m-es sugarú körön belül mellmagassági átmérő mérésével, a $D_{1,3} < 7,0 \text{ cm}$ átmérőjű egyedeit pedig záródás becslés alapján vettük fel a 13 m-es sugarú kör által meghatározott területen.

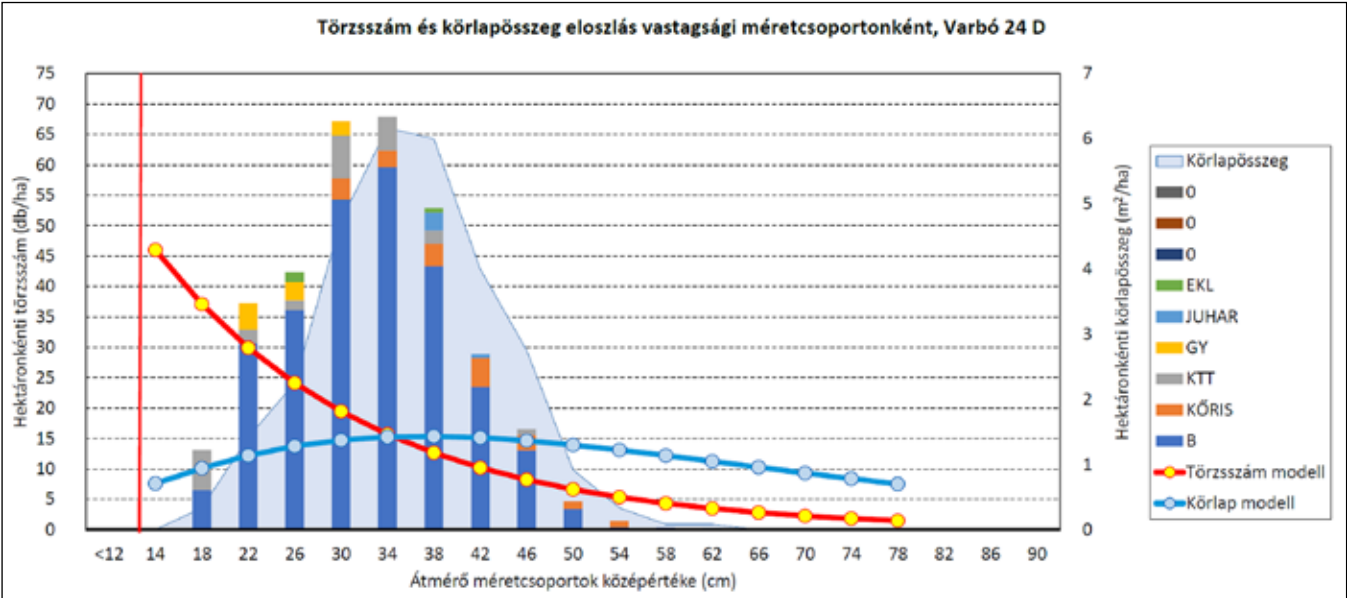

1. ábra Az erdőrészek körlap adatai mérési pontonként (forrás: ESZR Örökerdő Modul)

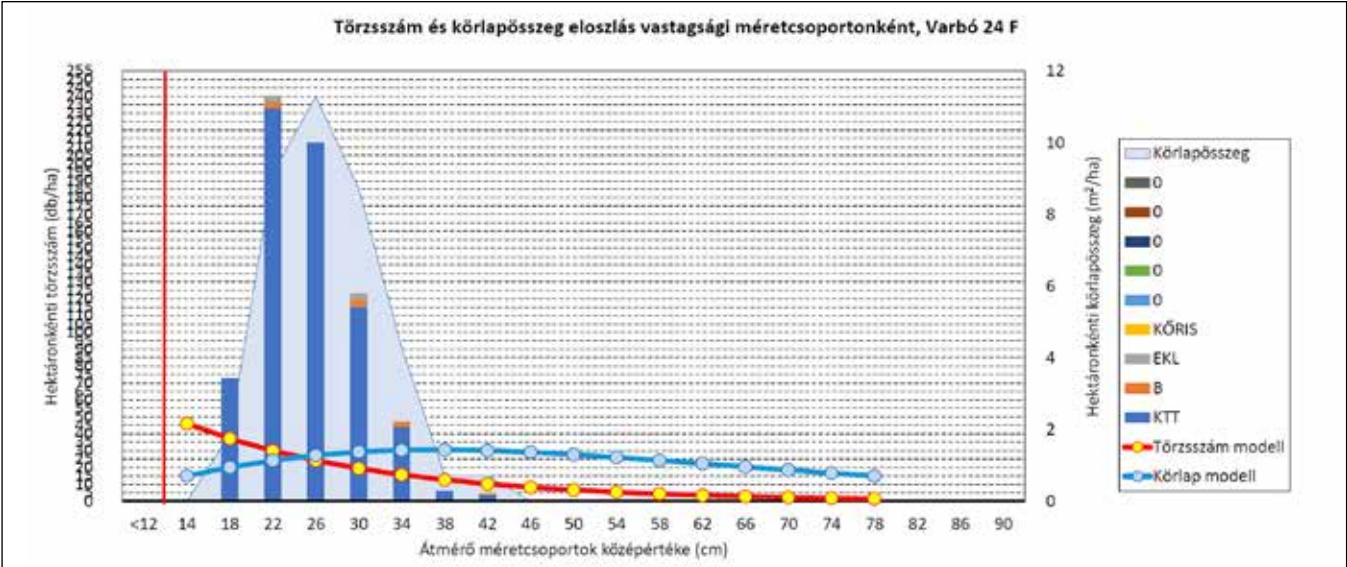

1. kép Varbó 24F erdőrészlet állományképe

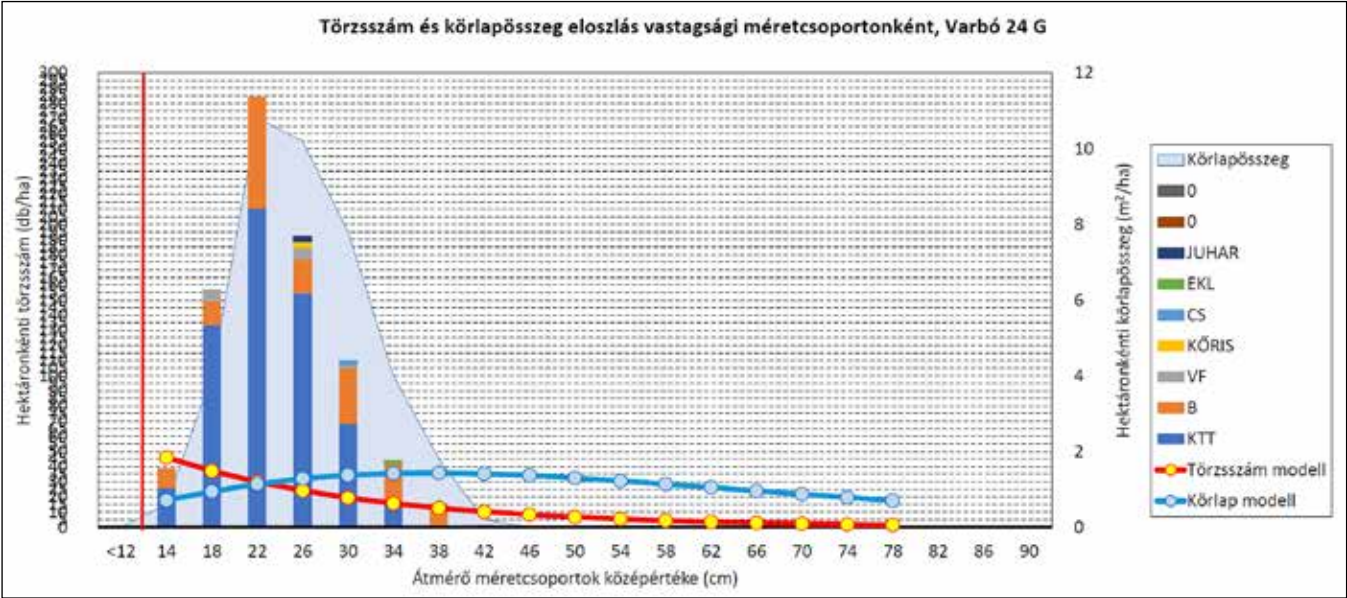
Fotó: Szegedi L.

2. ábra A Varbó 24D erdőrészlet törzsszám, körlap és átmérő adatai

3. ábra A Varbó 24F erdőrészlet törzsszám, körlap és átmérő adatai

4. ábra A Varbó 24G erdőrészlet törzsszám, körlap és átmérő adatai

A terepi felmérés eredményeit a FATI alkalmazással dolgoztuk fel, melynek eredményét az alábbi térkép és táblázatok mutatják be.

A méréseket kiértékelve megállapítható, hogy a munkacsoportok által végzett 2-es sáv szélességű kör lapmérés és az előzetes 1-es sáv szélességű felvételezés eredményei között elhanyagolható különbség mutatkozik.

A Varbó 24D bükkös erdő részletben 29 m²/ha volt a mért kör lapösszeg. Az északi részen jóval az átlag alatti értékek a kör ispusztulás következtében végzett egészségügyi termelés következményei.

A tölgyesekben a nagyon magas hektáronkénti kör lapösszegek (36 m²/ha, illetve 39 m²/ha) az előző időszak gyenge erélyű nevelővágásai következtében álltak elő. Az állomány képén egyértelműen megfigyelhetők a túl magas kör lap káros hatásai.

Az állományszerkezet homogén, a fák felnyurgultak, kis koronával rendelkeznek, illetve az állomány mellmagassági átmérője a korához képest túlzottan alacsony. A túl magas élő fakészlet csökkenti a növedéket, a meglévő faegyedek minőségét és stabilitását. Emellett korlátozza az erdő önmegújulásának lehetőségét.

Az utánpótlás állomány felvételezésének elgondolkodtató eredménye, hogy a munka során 6–11 fafajt vettünk fel, míg a fő állományban mindössze 2–6 fafaj fordult elő. A mérésekből készített grafikonok jól mutatják a vágásos erdők jellemző erdő szerkezetet. A következő időszakok feladata az örök erdő szerkezet kialakítása a kör lapösszeg fokozatos csökkentésével a célállapot eléréséig, mindvégig megtartva a zárt erdő kedvező mikroklímáját.

A nap zárásaként asztal melletti baráti beszélgetés zajlott, ahol az ország különböző tájairól érkezett szakemberek élénk társalgás során tudták véleményüket kicserélni.

A következő nap reggelén két előadást hallgattunk meg. Az elsőt dr. Csépanyi Péter – az Örök erdő Szakosztály elnöke – tartotta az örök erdő-gazdálkodásról, mely kiterjedt az erdő művelési alapokra, az erdő dinamikára, az önelenőrzésre, a javafa-kiválasztásra, a közelítő nyomhálózat-kijelölésre és az örök erdő kezelési terv készítésére is. Ezzel nagyon jó szakmai, elméleti alapot adva az aznapi terepi feladatunknak.

A második előadásban dr. Ódor Péter ismertette meg bennünket az élőhely-megtartó gazdálkodás (retention forestry) lehetőségeivel.

Az előadó beszélt a természetes bolygatások szerepéről és az élőhely-fenntartó, visszahagyásos gazdálkodásról. Kiemelte a gazdálkodás alól kivont jelentősebb területű állományok (erdő-rezervátumok, faanyagtermelést nem szolgáló erdő részek), állományrészek (kíméleti területek, hagyás facsoportok, ökológiai folyosók), a holtfa és a habitatt fák szerepét.

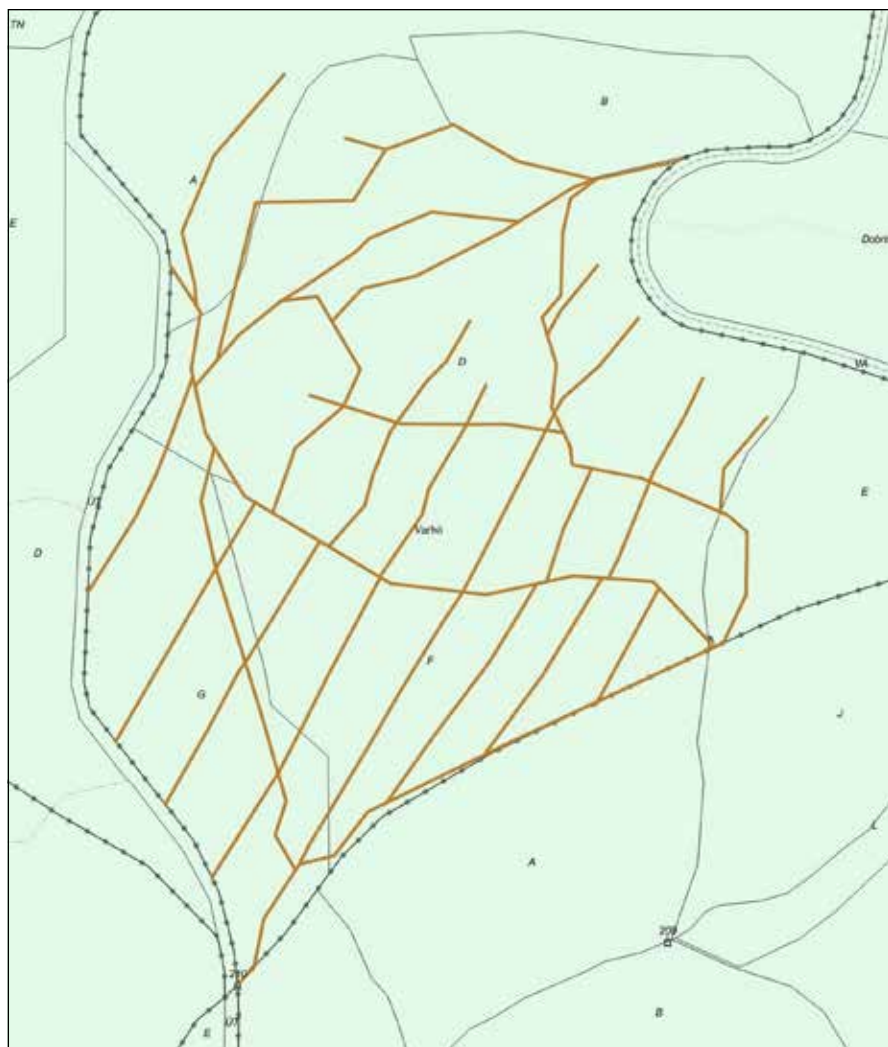
Bemutatta az erdő gazdálkodás három természetvédelmi alapelvét az erdei ökoszisztémák fenntartható használatának érdekében, amelyek a következők.

- **Megőrzés:** a jelenleg őserdő jellegű mutató erdők megőrzése, erdő állományok kivonása a faanyagtermelésből;
- **Visszahagyás:** a már meglévő állományokon belüli őserdő jellegű elemek visszahagyása, bolygatások után folatok érintetlenül hagyása, csak részleges egészségügyi termelés;
- **Helyreállítás:** tegyük lehetővé az őserdő jellegű elemek kialakulását (kíméleti területek, habitatt fák, hagyás facsoportok kijelölése).

Foto: Szegedi L.

2. kép Közelítő nyom kitűzése zsebbusszal

5. ábra A közelítő nyom-hálózat térképi ábrázolása (forrás: ESZR)

A soron következő terepi feladat a közelítőnyom-hálózat, a javafák, a kivágandó fák és habitatfák kijelölése volt. A feladatot két munkacsoportban hajtottuk végre.

A Varbó 24F és G tölgyes erdőrészekben a terepadottságok lehetővé tették, hogy szisztematikusan, egymással párhuzamosan, átlagosan 40 méter távolságra jelöljük ki a nyomokat, maximum 4 m szélességet tartva.

A párhuzamosság nem öncélú, részben technikai feltétel (keresztdőlésben bevágás nélkül nem vezethető közelítőnyom), részben talajvédelmi szempont, hiszen így biztosítható a megfelelő feltártság a legrövidebb nyomhosszúság mellett.

A kitűzést egy fél fok pontosságú zsebusszola segítségével végeztük, az esésvonalak irányában, hogy a keresztdőlés lehetőleg minimális legyen. A Varbó 24D erdőrészlet északi része szabdalt, völgyekkel tagolt volt, ezért ebben az esetben a terepviszonyok határozták meg a közelítőnyomok irányát és távolságát.

A közelítőnyom-hálózat kitűzése után a javafákat, valamint a megsegítésükre a kivágandó fákat jelöltük ki. Az elsődleges szempont a hektáronkénti 40–50 db vitalis tölgy, bükk vagy más elegyfaj ki-

jelölése és kedvező szociális helyzetbe hozása volt.

Megbeszéltük, hogy a javafa kiválasztásánál az elsődleges szempont a vitalitás, a másodlagos az eloszlás. Fontos az elegyfajok támogatása, ezért volt olyan szituáció, ahol a bükkös állományban kislevelű hársat jelöltünk ki javafának.

A terepgyakorlat zárásaként *Major István*, a Pilisi Parkerdő Zrt. kerületvezető erdésze mutatta be a *Haglöf Vertex IV.* műszer használatát terepi körülmények között. A műszer ultrahang segítségével méri a távolságot, ezért hasznos segítség az utódállománnyal, illetve sűrű újlattal borított állományok önellenőrzési eljárása során.

Az együtt eltöltött két napban nagyon sok hasznos útmutatást és információt kaptunk, hogy miként induljunk el a gyakorlatban az örökerdőgazdálkodás útján különböző fafajú állományok esetén.

Külön szeretnénk megköszönni Csór Attila áldozatos munkáját, aki példaeértékűen előkészítette és vezette a rendezvényt.

Szegedi László, ÉSZAKERDŐ Zrt.

Csór Attila, Csépanyi Péter,

Pilisi Parkerdő Zrt.

Fotó: Szegedi L.

3. kép Ígéretes kocsánytalan tölgy javafa

4. kép A Haglöf Vertex IV. ultrahangos műszer működésének bemutatása

Fotó: Szegedi L.